

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk
küldendőkSzékelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.Előfizetési pénzek,
Becsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté
zendők: Sz.-udvarhely
Árpád-utca 3

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

FŐSZERKESZTŐ:

NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VAJDA FERENCZ,
székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület

»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Karácsony.

Ki ne ismerné az ősz Simeont és a kegyes Annát, az új testamentomnak e két tiszteletre méltó alakját? Lukács evangélista örökölte meg nevüket, emléküket. Az ő evangéliumából ismerjük mindkettőt. (Luk. II. 25—38) Egyiknek, mint a másiknak élete a *messiási váradalomban* telt el. Egy hosszú életen keresztül várták a gyermeknek megszületését, ki erős, hatalmas lesz: kinek vállán fejedelemség nyugszik, s e fejedelemségről fény, dicsőség árad Izraelre. Régi fény, régi dicsőség ragyog alá ismét a Salamon templomára. És ime, a váradalom valóra vált. A kegyes Anna szól *ő felőle mindenknek, kik a váltságot várják vala Jeruzsálemben.* Az ősz Simeon pedig örömteljes szívvél sóhajt fel: *Mostan bocsásd el a te szolgádat, Uram, a te mondásod szerint, békességgel, mert látták az én szemeim a te üdvezítésedet!*

Simeon és Anna Izrael egész népének lelkében élő messiási váradalmat fejezik ki. De, mellettük ott vannak a napkeleti bölcsék is, a kik *bemenvén a házba, ott találták anyjával, Máriával a gyemeket és leborulván imádnak őt.* (Mát. II. 11.) Ezek a bölcsék pogány bölcsék voltak. A pogány világ jobbaink lelkében is élt valami titokteljes vágy egy jobb kor, egy boldogabb jövő iránt. Ezt a vágyat a napkeleti bölcsék fejezik ki. Örömük, hódolatuk tehát nemcsak az övék, hanem az egész pogány világé. A Messiás az ő számukra is született.

S miért volt oly nagy a zsidóság és a pogányság öröme? Azért mert a *Krisztus születésében egy új világ tárult fel* előttük. Az a titokteljes, csodás világ, melyet eddig hiába kerestek,

mert nem volt a ki megmutassa. Most pedig egyszerre élvezhették ennek minden örömét, minden áldását. Krisztus fölnyitotta annak ajtait és szabad bemenetet engedett.

Ez a világ: *az istenországa volt.* Benne a *szerelem napja* ragyogott, és hintette sugarait minden polgárára. Törvénye a *szerelem törvénye* volt, mely könyörült, türt, megbocsátott. Polgárai között nem volt különbség. Szegény, gazdag, ur, szolga mindegyforma, mert mindenik *isten gyermeke.* Isten pedig minden népnek teremtő és gondviselő édes *atyja.* Az isteni végetlen szeretetet Krisztus jelentette ki. Vallást, társadalmat, államot Krisztus reformálta a szerelem alapján. Ez által lett a világ, melyet ő reformált új világ és az élet új élet. Ezt fejezi ki a karácsony.

Mi tehát az új világnak vagyunk polgárai. Annak a világnak, melynek alap fundamentuma: a szerelem. És mégis, mintha a régi pogány világban élnénk, magunktartásában, erkölcsünkben, egyházunkban, társadalmunkban, a nemzetek életében annyi a régi, pogányos szokás. Krisztus evangéliuma még nem hódította meg a népeket, két ezred év lefolyása után sem. Sok a bűn, kevés az erény. Tudatlanság, hitetlenség minden felé, s csak helyen helyen süt a szerelem napja. Háborúság pusztít a szivekben és a nemzetek között, s a béke galambját hiába várjuk.

Erezzük, tapasztaljuk, hogy ez a helyzet tarthatatlan. Sokáig elviselni ennek nem bírjuk. De, minthiába, *míg a mi lelkünket is át nem hatja a messiási váradalom: addig a helyzet nem változik.* Terhe nem könnyebbül, sőt súlyosodik. Fel kell előbb ébrednünk közönyös álmunkból. Tudatára kell jutnunk megalázott állapotunknak. A míg szeretjük a bűnt, s hordozzuk annak lánczait: ne várjuk a lelki szabadság

hajnal hasadását. Mig a világnak áldozunk, a zsarnokság előtt térdet hajtunk: hiába reméljük a bethlehemi csillag feltünését. *Nekünk magunknak kell előkészíteniünk ama boldog karácsoni örömet, melynek Simeon és Anna részesei voltak.*

Forrong a társadalom. Közöny pusztít az anyaszentegyházban. Viszály dul a haza földjén. S mintha a családi boldogság hajdani erős vára is inogna. Töltse be anyaszentegyházunk minden egyes tagjának lelkét a karácsoni evangélium, hogy lehessen kiki azon körben, a hol él, hü és buzgó munkása, előkészítője annak az új életnek, melyet Krisztus hozott alá a földre.

Vajda Ferencz.

A „Vasárnap.”

Anyaszentegyházunk, a melynek alapja a Krisztus evangéliuma; méltán elvárja minden igaz hívőtől, hogy szívének tiszta érzelmével, értelmének világosságával abban a körben, melyben Isten rendelte hivatásának éljen, azaz: akaratában, tettében mindig a krisztusit akarja és tegye.

A biblia, — a melyben a szent írók a Krisztust megörökítették, mindnyájunknak utmutatónk, mert megtanít bennünket szenvedésünkben, bánatunkban, gyászunkban Isten akaratán megnyugodni, remélni Istennek megigazitó, megszentelő kegyelmét, hinni abban, hogy az Isten ezeket is javunkra fordítja; a biblia, örömünkben, jólétünkben boldogságunkban, hogy el ne bizakodjunk, — megtanít szerénységre, mérsékeltségre. A bibliának szent igéi szólalnak meg a bölcsn él, a korporsónál, templomainkban mives-, vásár- és ünnep-napokon. A kik igazi lelki gyönyörűséggel

hallgatják istenigéjét azok szeretik anyaszentegyházunkat, a kik szeretik anyaszentegyházunkat azok az istenigéjét megtartják, a kik istenigéje szerint élnek azok kedvességet nyernek, mind az Isten, mind pedig az emberek előtt!

A mai időben, a felvilágosodás, a miveltség e századában nemcsak az ajk, a nyelv beszéde terjeszti az istenigéjét, nemcsak szentkönyvünk, bibliánk foglalja el minden család asztalán méltó helyét, hanem a mi anyaszentegyházunk számos lapja magasztalja Istennek dicsőségét, a Krisztus által irgalmát, kegyelmét! Lehet-e fenségesebb, lehet-e magasztosabb valami annál, minha hosszú téli estéken, vasárnap délutánokon a heti ujság: »Vasárnap,« a gondos jó apa, a szerető édes anya, az iskolás gyermekek, a serdülő ifju, a hajadon leány olvasó ajkain megszólal?

Legyünk tehát azon, hogy a mi »Vasárnap« heti ujságunk a református családoknál ne hiányozzék! hanem legyen ott! hogy közvetlenségével nemesítse szívünket, világosítsa értelmünket, hogy legyünk tökéletesek mint a mi mennyei Atyánk tökéletes.

Nagy József,
esperes-lelkész

Karácsony.

Várták. Tudjátok akkor régen
És Ő, ha várták, eljőve . . .
Ott ült az egész mindenségben
Sötét éjnek fojtó kőde,
Áhitották az igazságot,
De hol keresni nem tudák
Lelkünk is, viselt nehéz lánczot
S nem látták az ég kapuját.

TÁRCZA.

A parokhiáról.

(Ajánlva Váro Ferencz — nagyenyedi tanárnak — baráti emlékül.)

Nálam is jártak egyszer a »baptisták.« Azt mondják az egész világon járnak. Egy vasárnap reggel a »hivőknek« négy vándor-apostola ereszkedett le Méra felől (mert ott a darázsfészek) a »Nagyhegyen.« Marcsi bá-hoz szállottak egyenesen. Tán még atyafiak is voltak messziről. Templomba jöttek illedelmesen, — s a szegény öreg Imre bapónak (nyugodjék békével) segítettek az énekben. Praedikatióm textusa épen Jézusé XXIV. 15. vala. »Ha bántásotokra vagyon néktek szolgálni az Urnak; válasszatok magatoknak ma, akit tiszteljete, akár az isteneket, kiknek szolgáltak a ti atyáitok, kik laktak a vizen tul: akár az Emoreus isteneit, kiknek földökön laktok: én pedig és az én házam tiszteljük az Urat!«

»Kipraedikálni« nem akartam őket. De, hogy éppen hallottam hirüket, alkalmasnak találtam a mi apáink Istenéről és az idegen istenekről

beszélni abban az órában. Templom után — amint nálunk szokás — megköszöntem a vendégeknek »hozzánk való szivességét.« Hiveimnek barátságába ajánlottam. Rajtam kezdjék pedig az urak a barátságot; mert azért alapították ezeket a parochiákat a mi apáink, hogy minden igaz kálvinista magyar *otthon* legyen benne. Sok szép időt, meg sok keserű órát értek s láttak pedig ezek az egyszerű parochiák a száz meg száz esztendőben — amióta építették. Hányat felperzseltek, hányat szétromboltak, templomot is hányat széjjelhánytak?!! Pedig ha nem lett volna az az 500 — magyar kálvinista templom és parochia — ugyancsak nem lenne irtagnak se magyar, mi kicsiny hazánkban. Ujra meg újra talpraállottak a leggonoszabb időkben; mert ha »megveretett is a pásztor, ha elszéledtek is a nyájnak juhái,« Isten nem hagyta el; mert örömben és bánatban, vigasságban és keserűségben, boldog és boldogtalan állapotukban »egyesek« voltak. Ki mondana áldást azok emlékére, kik mostoha kezekkel rongálták az »Isten dicsőségére« épített kegyes hajlékokat. Ugyancsak ne áldja meg, sőt veretlen ne hagyja az Ur a fiakat és az unokákat, kik üszköt vetének apáik és nagyapáik hajlékába, avagy templomába . . . Így

A szívük szeretetre vágyott
S nem tudták mi a szeretet:
És a kit sorsa porba vágott
Segítség nélkül ott veszett,
Ha a lelkén büntérférgé rágott,
Meg nem nyugodhatott soha,
Büntetett, de meg nem bocsátott
A boszuálló Jehova.

Várták és betelt az ígérlet:
A várt Messiás megjelent,
Minden kincsét hozta az Égnek,
Hogy széjjel ossza ídelent.
Megtanított az igazságra
S embert szeretni igazán,
Világosság támadt nyomába,
Hogy ne járjunk vak éjszakán.

Lekünk elvezette az Égig,
Hol bününkért nem vár halál;
Lelkünk, ha büntől sajog, vérzik,
Irgalmat, megnyugvást talál.
Bosszuálló Jehova helyett
Atya fogadja gyermekit,
Hol mindig bocsánatra lelhet,
Aki megbánja bűneit.

Megváltónk, óh maradj minálunk,
Esengi annyi hü kebel,
Bün ostromán légy erős várunk,
Szárnyunk, mely Ég felé emel,
Erőnk, reményünk itt e földön,
Hitünk, mely azon tul vezet
S ha megnyílik a földi börtön,
Hogy megtaláljuk az eget.

G. Diószeghy Mór,
érvárási ref. lelkesz.

Isten ígéje.

Karácsonyi intés.

Máté 4. 17.

»Térjete meg, mert elközelített a menyeknek országa.« — Ez a komoly szó, ez az erélyes felszólítás az alap gondolata Jézus földi életpályájának. Az a betlehemi, kisbölcső hangosan prédikálja a világ bölcséinek éppen úgy mint az egyszerű pásztoroknak, Herodes királynak éppen úgy mint a szegény vámszedőknek »Térjete meg, mert elközelített a mennyeknek országa.«

Térjete meg te büszke, gőgös Herodes! Vészomjas ajkad rettenetes kegyetlen parancsot bocsátott ki. Lágyujon meg a te zsarnoki szived! Érezze már te is néped millióival. — Ne vedd el Izraelnek szabadságát! Térjete meg és légy a népnek édes atyja, ne pedig gőgös zsarnoka. Így szól a karácsoni intés Herodesnek, a ki a hatalom elvesztése miatt való félelmében vérmezővé változtatta Izraelnek boldog gyermekkertét.

Térjete meg ti írástudok és farizeusok! A jászolban fekvő csecsemő hozzátok is szól, hozzátok, a kik a népnek boldogságát a hideg betükben s a vallás holt formaságaiban kerestétek. Tanuljátok meg, hogy a szeretet jobban fűzi az embereket egymáshoz, mint az üres szertartások szigorú parancsa.

Térjete meg ti napkeleti és napnyugati bölcsék! Lássátok meg azt, hogy egy parányi irgalom többet ér, mint a világi bölcsesség legfényesebb gondolata. Az egyszerű jászolnál tanuljátok meg, hogy az Isten az alázatosságban gyönyörködik, nem pedig a lelki kevélység fenhéjazó terveiben.

beszélgettünk ameddig lejtünk az áldott templomból.

Megkérdeztem a mérai ismerős urakat. Hogy van Tószögi uram? Mit csinálnak Kömösök? Az öreg Pap Gyuri, meg a fiatal, — aki az Imre János leányát vitte feleségül tőlünk... Kevés időre csakugyan betértek néhány jó szóra — a parochiára. Ebédre Oroszékhoz (a bíróhoz) mentek volt. Az egész napot nálunk töltötték. Énekeltek, imádkoztak — az ő könyvük szerint is. Éjszakára az öreg Erzsók néni hívta vendégségre. Ott háltak.

Reggel nem állhattam meg szó nélkül, — megkérdeztem az öreg asszonyt (akit amolyan kemény »élőköve« tudtam, mint a »vas.«) amint a kisajtóban köszöntöttem volt, — hogy mi jusson háltak ökeménél a »bakpisták.« Elmondta. De elébb, (csaknem erővel bevitt) — hogy ha nem sietnék menjek be; úgy se mondhatná el nekem végig ennek a historiáját. Bementünk az első házba. Sorra került aztán, hogy ő keméjük ugyan ügyet se vetettek volna a »bakpistákra,« de ez a fiatalabbik Andris, aki az éneket kezdte volt, »Vargáék« után unokája volt az öreg Andris bácsinak (Isten nyugtassa meg.) Kis Pista pedig sógora neki. Rárakta aztán —

amint mondá — Erzsók néne az orrukra, hogy amiért az az akácziózus Ferencz összeveszett a mérai pappal — nem volt mért nekik is felvegyék ezt a bolondságot — Isten bocsássa meg: »bakpisták« legyenek. Elemlegette nekik Erzsók néne, hogy az ökeme »bap«-ja az öreg Pistuka, aki 3 hijján 100 esztendőket élt, — soha se pipázott. Soha se látta senki, hogy a vize kívül egy korty italt a szájába vett volna. Néha még ézczaka is elénekelt egy-egy zsoltárt. De azért nem volt »bakpista.« A gyermekeit úgy nevelte — s azóta (adassék tisztelet a háznépének) azt a »testamentumot« tartják: hogy a »bizonyt« soha egy se ejtette ki a száján. Nemhogy cigányosan esküdöztek volna mennyre-földre. Öreg Andris bánkat én temettem el 78 éves korában, s elmondhattam a bucsuztatóján, hogy soha ki nem ejtette a száján még azt se, hogy »teremtette«... Sokszor jártam a becsületes házuk tájékát, mert az öreg Pistuka unokája komám vala, mindig gyönyörködtem, hogy még a 4—5 esztendő kis Ilona is milyen gondosan elkerülte a »bizonyt« és a »bizony istent.« »Az ugyan a,« »ez ugyan a,« »ugy ugyan,« »amigy ugyan,« — csak megjárta, — de egyéb soha. Eszembe jutott — nem egyszer — hogy régen még írásos törvényük volt, a

»Elközelített a menyeknek országa.« Csak közel van, még nincs itt a maga teljességében. Jézus születésével csak megkezdődött az a nagy üdvösségi munka, a mivel az örök szeretet az egész emberiséget megörvendeztette. De a milyen dicsőséges volt a megváltásnak kezdete, éppen olyan magasztos, éppen olyan fenséges volt az egész ut Betlehem és Golgota között. A nagy kezdethez méltó környezetet képez a jámbor pásztorok gyermeki hite, a menyei seregek magasztos éneke, s a napkeleti bölcsék alázatos tudata és a büszke Herodes királynak rettegő félelme.

De lássuk csak, mi közelített el Jézus születésével? A menyeknek országa. Judea hegyes tartományában örökös azur kékségben ragyogott le a fényes égboltozat. Tiszta gyönyörűség volt nézni este a csillagos eget, a mely ezer millió fényben tündöklött a ragyogó menyországon. Nem csoda, ha kívánatos volt a szorongatott nép számára ez a fényes menyország. Nem csoda, ha a nép képzelete a boldogság igaz hazájának tekintette a feje felett ragyogó tiszta kék eget.

Valami más, valami ismeretlen boldogság sugárzott le onnan a nagy magasságból erre a szegény, sok nyomorusággal telt földre. — Az az öröm, a mit emberi szem nem látott s emberi fül nem hallott, végtelen vonzerőt gyakorolt az ismeretlen után sovárgó emberi szivre s határ nélküli reménységet ébresztett annak az embernek lelkébe, a ki itt e földön nem volt képes kibontakozni az örökös csalódások láncolatából.

Hol a szép szivárvány ragyog fenn az égen, hol az a páros csillagok ölelkeznek egymással végnélkül való szeretetben, ott talán nincs

kálvinista magyaroknak: »Aki attával, teremttével stb. káromkodik.

I-szor. Falóra ültetik és ott egy, vagy fél napot penitenciáztatván, kell lennie.

II-szor. Ha ugyanattól hallják: a pellengéren megvesszőztetik.

Ha III-szor is elköveti: kövel agyonveretik, vagy feje vétetik.«

Ezeket a régulákat ezek az erős lelkű kálvinisták, a mi apáink csinálták, akiknek szent »hitükért« az ő életük is nem volt drága áldozat. Legyen elég ebből ennyi. Nem volt soha kenyerem az »emberszóllás«, nem mondok semmi rosszat a »bakpista« apostolokról, vagy a »hivők-ről«. Annyit azonban nem szeretnék elfelejteni, hogy a 4-ből 2, (amint pünköst után hallottuk) visszatért apái templomába. Használt az Erzsók néne atyafiságos praedicatioja. Azért mondtam el én is, hogy használjon másoknak is, — vagyis, »akinek szeme vaagyon a látásra — lásson, akinek füle vaagyon a hallásra — halljon. Aki szereti olvassa el. Aki teheti tartsa meg. Azok a régi jó magyar kálvinista küszöbök pedig legyenek áldottak. Azok a tiszta szívű, erős lelkű kálvinista magyar édes anyák, — Erzsók néném asszonynyal együtt — éljenek soká. Fajtájuk pedig ne pusztuljon ki soha. Elmondám.

Kolozsvár, 1904. Karácsony hete.

Id Irsay József.

szervedés, nincs kinzó bubánat. A mindent szerető jóságos Isten ott a mennyben pótolja azt a szenvedést, a mit itt el kellett viselni a kétségbeesésig küzdő földi embernek.

Ez a mennyország közeledett Jézus születése által mihozzánk. — Ő nyitotta meg már itt e földön a legtisztább boldogság kapuját az evangelium által. A mindent megbocsátó szeretet elveszi a gyűlöletnek élet. A krisztusi türelem enyhíti a szenvedés sebeit. Az irgalmasság csillapítja a milliók nyomoruságát. Az önfeláldozás széttöri azokat a rabláncokat, a miket az önzés kovácsol a gyarló emberi nem számára.

Ime ez a mennyország már itt e földön is. Ez közeledett el Jézus születésével. Bár erősödne meg az ő uralma miköztünk is, bár terjeszkedne Isten országának határa minél távolabbi körben.

Király Béla.

Karácsony estén.

Szent Karácsony estén
Jöjjetek ti népek
Meváltó csillagát
Örömmel nézzétek.
És lobogjon fel a
Hála kebletekben;
Hiszen értetek jött
S halt meg a kereszten

Nem lett még való mind
A mit álmadott Ő,
Mégis abból készül
Egy magasb jóvendő . . . . .
Csak hogy lassan fejlík,
Mint a fa virága:
Mikor éjjelenként
Dér esik reája.

Azért még ideig
Szenvedtek, bántanak:
De közelg mulása
Bitor hatalomnak.
Az a drága csillag
Nem néhányért tünt fel:
De hogy egy világot
Beragyogjon üdvvel . . . . .

Majd az lesz az első,
A ki legtöbbet tesz:
S nem, a kiket cifra
Szolgasereg környez.
Megtisztul az ember
Szennyes önző vágytól;
S jogot boldogságot,
Nem rabol egymástól . . . . .

S a mit méla búval
Annyi tört sziv vára:
Távolabb dereng is
Szébb napok sugára . . . . .
Szenvedés, imádság
Felhatól az égbe,
S ezredek kinjának
Eljövend a vége . . . . .

Meváltó ünnepe
Szent dicső Karácson!
Tűnj mihamar ugy fel
A gyötört világon:
Hogy hozd el mindennek,
Mire forrón vágyott:
Szegény rabnépeknek
Enyhet, szabadságot . . . . .

Dénes József.

Hazai krónika.

— 1904. decz 21. —

Országgyűlés. Rosz jelek között nyílt meg decz. 14-én az országgyűlés. Az első ülésen valahogy áttestek, de már arra nem került sor sem 15-én, sem 16-án, hogy a Ház megalakuljon. A kormány sem erőszakolta a dolgot és nem vette alkalmazásba a szigorított házszabályokat. Nem is tudta volna, mert az ellenzék el volt tökévelve, hogy azt meggátolja. Így aztán két napon át tanácskoztak is, nem is; mert beszéltek, de határozatot nem hoztak. Egyéb sem történt, mint az, hogy az egyesült ellenzék vezérei tiltakoztak a nov. 18-iki házszabály sértés ellen. *Tisza* nagy zaj közt felelhetett és kérte, hogy szavazzák meg az indemnitást, és aztán döntsön a nemzet. Különben, akár szavazzák meg, akár nem: úgy is az új évben meglesznek az új választások. A Ház két napi szó harcz után széteszlott, a nélkül, hogy megalakult volna.

Még decz. 20-án volt rövid ülés, de ezen sem történt egyéb, csak az, hogy *Tisza*, ki időközben Bécsben volt, levelet hozott a királytól, melyben Ő Felsége decz. 28-ig ismét elnapolja a Házat. Ha addig sem tudnak a pártok megegyezni: ismét jan. 5-ig csak elnapolják a Házat és akkor Ő Felsége Budapestre jő, s trón beszéddel berekeszti az országgyűlést és menten elrendelik a képviselő választásokat.

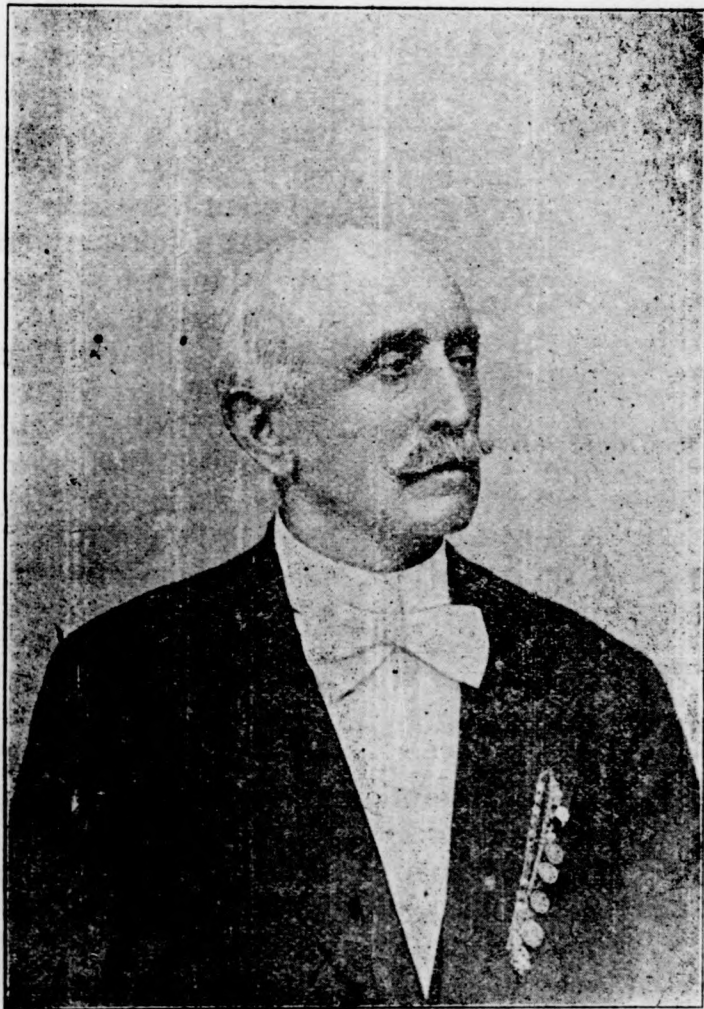
Az ország tehát a legnagyobb bizonytalanságban van a jövőt illetőleg.

Világkrónika.

Japán-orosz háboru. A harcz térről az utolsó héten semmi jelentősebb hír nem érkezett. A szárazföldi csapatok pihennek, de készülődnek is. Port-Artur még áll, ha megrongálva is. A japánok most készülnek a balti flotta eleibe, s e végből mozgósították az összes hajóhadat.

Ez év tehát nem hozta meg a két fél között a békét, de a háboru sorsát se döntötte el.

Az európai államok ez időszert békeséges viszonyban vannak egymással. Kiseb- nagyobb bajok azonban majdnem mindenik állam kebelében vannak. *Oroszországban* követelik az alkotmányváltozást és ebből folyólag a népnek nagyobb szabadságot. A czár azonban egy kiáltványban tudtul adta a népnek, hogy minden marad a régi. *Franciaországban* az államnak a kath. egyházzal gyűlt meg a baja, a szerzetes rendek megrendszabályozásából kifolyólag. Most olyan irányu mozgalom van, hogy államot és egyházat ketté kell választania. *Spanyolországban* alig ért véget a kormányváltás, kezdődött *Ausztriában* és folytatódik nálunk. *Angolország* a szárazföldi haderő szaporításán tanácskozik. A déli kis államokban ez idő szert csendesség van. Ime, ilyen az európai államok arczulatja 1904. végén.

Dr. GENCSY ENDRE.

Egyházi élet.

Egyházi estély. A székelyudvarhelyi ev. ref. egyház decz. 18-án délután 5 órakor a ref. kollegium tornacsarnokában tartotta harmadik egyházi estélyét. A rendezők a következő érdekes műsort állították össze: 1. A gyülekezet éneke, Nagy Isten téged . . . XXX. dics. 2. Elnöki megnyitó. 3. Bűnös éjszakája Nyilas Samutól. szavalta: *Dózsa Sárika*. 4. Felolvasás, A 16-dik század vallásos költészete. Tartotta *Nagy Elemér* koll. tanár. 5. Énekelt *Gál Jenő* koll. s. tanár. 6. A vak. Irta *Szabó Jenő*. Szavalta *Benedek Aladár* V. g. o. tan. 7. A damaskusi uton: Irta *Szalay Károly*. Szavalta *Paál Dénes* VIII. g. o. tanuló. Zárszó. 9. Ének Áld meg Őr Isten éneklte a gyülekezet. — Belépés ingyenes volt. Kegyes Kegyes adományokból a ref. leányiskolai szegény gyermekek felségélyezésére 7 kor. 40 fillér gyűlt. Rendezők: *Holstein* Simonné és *Csiszér* Margit voltak.

Szép karácsony.

Szép karácsony . . . hintsd fényed,
Megint le a földre :
Szeretettel, buzgósággal,
A szívünket töltsd be !

Elég volt már a sötétből,
Világosítsd elménk,
Hogy a hitben erősödvé,
Mindig előbb mennék !

Körül vett a bűnök láncza,
Mint a Jézus korát ;
Nem építjük, de romboljuk,
Mi a hit templomát !

A családban nincs szeretet,
A hit sem a régi ;
Elfordult az emberiség
Attól, ami égi !

Szép karácson . . . hozd el megint
Azt a fény csillagot,
Ami ujjá szülje ismét :
A bűnös világot !

Hithüséggel, honszcretet
Járta itt a földet ;
Ez a kettő tartotta fenn :
A magyar nemzetet !

H. Szántó István.

A keresztes háborúk története.

Irta : Demény Miklós.

6

Halála napjával (1270. aug. 25) befejeződtek a keresztes háborúk.

A keresztes háborúknak utolsó momentuma is bekövetkezett csakhamar, mikor az utolsó keresztyén birtok. Akkan is elveszett 1291-ben, és ezzel vége lett annak az óriási küzdelemnek, mely lázba hozta az egész keresztyénséget s rettegsbe ejtette a mohammedán világot. Mint a kialvó tűz még egyszer-egyszer fellobban, úgy a kezdetben annyira lelkesedő, de most már kialvó félben levő rajongás is fel-felcsillant a hívők kebelében, de csak azért, hogy néhány pillanat múlva elenyészszék ismét s ez utolsó föllobbanással jelezze, hogy az a tűz, mely a keresztesek lelkét hevítette, teljesen kialudt. Más kor következett, más eszmék kerültek az előzők helyébe ; az új irány elnyomta a régit és rövid idő alatt már senki sem gondolt többé a szent föld vissza foglalására, kivéve a pápát, a ki nem akart lemondani elődjének ama reményeiről, hogy a sikeres keresztes háborúkkal a már most is nagy magaslatán levő pápai tekintély az utólérhetetlenségig fog emelkedni. Megkísérelték még egy századig, hogy a régi buzgóságot felkeltsék, de nem lehetett ; fanatikus rajongásából kiábrándult a keresztyén világ.

E keretben szólhatnánk talán azokról a

keresztes háborúkról is, melyek a szentföldi keresztes háborúkkal egyidőben folytak Nyugat-Európában és pedig nemcsak a mohamedánok, hanem más eretnekek ellen is. A spanyolok hat egész századon keresztül viseltek állandó keresztes háborút a mórok ellen.

Az utolsó nagy kordovai khalifa III. Abderhaman bukása után (998.) már négy keresztyén király harczol a részekre szakadt khalifaság ellen. Az arabok az afrikai mórokat hívták segítségül, de a keresztyénség sokat visza hódított tőlük. A negyedik keleti keresztes háboru után mintegy 400,000 mór özönlötte el Spanyolországot. A pápa III. Incze ezen nyugati mohamedánok ellen is, mint a keletiek ellen, egész Európában keresztes háborút hirdetett. De a spanyolokban a hazafiui és vallásos lelkesedés, oly nagy volt, hogy a maguk erejével is kiűzték őket.

Franciaország területén is folytak ilyen keresztes háborúk és pedig a délfraanciaországi manicheusok vagy albigenes eretnekek ellen. Ezeknek szintén a pápa volt kezdeményezője. A keresztesek vezére Montfort Simon gróf volt, egyetlen városban 15,000 abligenst vágatott le, az eretnekek kinyomozására inquisitiókat alakítottak. Maga szent Lajos is részt vett e háborúk utolsó szakaszában trónörökös korában és a déli tartományokat Franciaországhoz csatolta.

Alig tért vissza II. Endre magyar király a szent földről, III. Honorius pápa 1221-ben külön keresztyén hadjáratra hívta fel az eretnek bogamílok ellen, kik Magyarország déli tartományai-ban, különösen a bolgárok közt voltak nagy számmal. Ezen többször ismétlődött hadjárat következménye az lett, hogy a Balkán szlávjai a magyarokat hitük és nemzetiségük ellenségeinek tekintették.

Magyarországot 1241-ben a mongolok elárasztották és egész Európa műveltségét, vallását végveszélylyel fenyegették. Ebben a nagy veszedelemben IX. Gergely pápa Európa szerte keresztes háborút hirdetett, de nem lett belőle semmi, mert Frigyes éppen ezt az időt tartotta a legalkalmasabbnak, hogy a pápát Rómában ostrom alá fogja.

Még egy keresztes háborúval találkozunk, melyet 1287—89-ben hirdettek a pogány hunok és tatárok ellen, de nagyon kevés eredménnyel. 1366-ban, mikor a törökök már a Balkánon is megvetették lábukat, Palajologos János sürgetett keresztes hadjáratot s Nagy Lajos magyar királyt szerette volna a had élére állítani. E terv azonban a körülmények összejátszása folytán nem sikerült, s csak 1396-ban valósult meg, midőn Zsigmond magyar király alatt a keresztesek egy része és a mohammedánok egy tömege vívta meg a nikápolyi csatát, mely annyiban is hasonlított az utolsó keresztes háborúhoz, hogy a keresztyének szenvedtek vereséget. Isten úgy akarta, hogy az ezután következő és keresztes háborúknak nevezhető harczokban Magyarországnak még fontosabb feladata jusson és hogy századokon át védje Európát a török mohamedánok ellen. Ha a szentföldi hadjáratokban hazánk kevés szerepet töltött is be, egész

Európában magyar földön van leghosszabb multja a keresztes háborúk eszméjének. Az eszme igazi hazája a hol született, fejlődött és nagyra nőtt, kétségkívül Franciaország; de, előnyeivel és hátrányaival egyaránt a legteljesebben és legtovább nálunk a középső Duna völgyében élt és hatott.

(Folyt. köv.)

Dr. Gencsy Endre.

(Képpel)

Dr. Gencsy Endre ny. főtörzsorvost, a brassói ev. ref. egyháznak lelkes pártfogóját mutatjuk be ez alkalommal a »Vasárnap« olvasóinak. Született Brassóban 1832. febr. 2-án. Az egyház iránti buzgó ragaszkodását szüleitől örökölte, kik mindketten áldozatkész hivei voltak a brassói ref. egyháznak. Tanulói pályáját Brassóban kezdte meg. Mint 16 éves ifju részt vett a szabadságharcban és Szászsebesnél egy kozák meg is sebesítette. Mikor a kényszer katonaságtól megszabadult Debreczenben folytatta tanulmányait és egyike volt a legkitünőbb tanulóknak. Az orvosi szakot a pesti és a bécsi egyetemen végezte. Mint katona orvos ott volt 1866-ban a porosz háboruban is. E téren szerzett érdemei elismerésül Ő Felsége elsőbbsen a koronás arany érdemkereszttel, majd, mikor nyugalomba vonult, a Ferencz József-rend lovag keresztjével tüntette ki.

Nyugalomba térve, szülővárosában, Brassóban telepedett meg. A bátorlelkű katonából lett kitünő polgár. Itt felvette boldogult atyjának félben hagyott munkáját az ev. ref. egyház szervezése körül és lelkének minden igyekezetével, áldozataival munkál mind e mai napig a gyülekezeti élet felvirágoztatásán, hogy e végvidéken a kálvinista magyar egyház legyen erős bástyája az itt élő, már igen tekintélyes számú magyarságnak.

Nemes munkásságot fejtett ki a diszes új templom megépítése körül. Bőven áldozott az építés költségeire. Diszpadokat készített a templom hajójába, elősegítette nagy áldozattal az új ékes orgona megépítését, saját költségén a tornyot ellátta villámhárítóval. A gyülekezet nagytermének megépítéséhez több, mint 1000 korona adománnyal járult, egyszóval nincsen a brassói egyháznak egyetlen intézménye, melyben ne lenne ott dr. Gencsy Endre főtörzsorvosnak adománya, nemes munkája. Tevékeny részt vesz ma is 72 éve dacára az egyháztársadalmi munkában. A téli felolvasásokon évenként 3—4 tanulságos előadást tart. Így a szeretet és hála környezi az egykor vitéz katonát és most derék polgárt a társadalom minden rétegében. Az egyháztanács hálából és minden idők tanulságára megfestette arczképét a gyülesterme számára. Néhai gróf Bethlen András helyébe megválasztotta tiszteletbeli főgondnokának. Ilyen minőségben most vezet, irányít, buzdít és példája hat és termékenyíti a lelkeket.

Egyháza ügyei mellett a székelység ügye

érdekli legjobban. A székely társaságnak is tevékeny, lelkes tagja.

Ime, egy szép élet, telve mély hittel, igaz hazaszeretettel, melynek minden percze a közjónak volt szentelve! Legyen példa sokaknak!

Péchy Árpád,

brassói ev. ref. lelkipásztor.

Olvasóinkhoz.

A »Vasárnap« négy esztendő futott meg rövid földi pályafutásában. Köszönet azon hii és buzgó olvasóinknak, kik ez idő alatt velünk voltak, támogattak. Az ök jó akarata nélkül lapunk négy napig sem élhetett volna. Feladatunk azonban nincs befejezve. Isten segedelmével hozzá kezdünk az ötödik esztendőhöz is, mert még igen sok a tenni való.

A kik ismerik a »Vasárnapot«, azoknak nem kell, hogy ajánlgassuk, mert e négy év alatt meggyőződhetek, hogy ez a lap egyházi életünkben olyan nélkülözhetetlen, mint asztalunkon a mindennapi kenyér. Jövőben is az maradunk, a mi voltunk: terjesztője a Jézus Krisztus igaz tudományának; erősítője és védelmezője az evang. refom. egyháznak. Vigasztalója a siróknak, barátja az elhagyatottaknak, ostroma a bünnök. Keresztýén családok nemcsak hasznos olvasmányokat találnak benne, hanem hirt viszen nekik a nagy világból, hazánk minden szögletéből, és az egyházi élet mezejéről. Tanácsot nyújt a gazdaság köréből és el lát hasznos tudnivalókkal a mindennapi életből.

Kérjük azért első sorban régi olvasóinkat, aztán lelkésztársainkat, a tanító urakat, a presbitereket, hogy a »Vasárnap«-nak szerezzenek minél több olvasót, de legalább bár annyit, hogy előfizetésekből a nyomdai költségeket fedezhessük.

A »Vasárnap« egész évi előfizetése 4 korona; félévre: 2 korona; negyedévre: 1 korona jár.

Hátrálékos előfizetőinket szívesen kérjük, hogy az esedékes díjakat küldjék be, hogy a nyomdával mi is elszámolhassunk.

Előfizetési pénzek úgy a hátrálékok, mint a jövő évié a »Vasárnap« szerkesztőségébe küldendők, Székelyudvarhely ref. papi lakás.

A Vasárnap szerkesztősége.

Vegyes hírek.

Karácsoni üdvözet. A »Vasárnap« kedves olvasóinak boldog karácsoni ünnepeket kívánunk. Adjon a kegyelemnek isteni békességet minden szivben, minden házban és szép magyar hazánkban!

A „Vasárnap“ mai száma utolsó ebben az esztendőben. Tudatjuk olvasóinkkal, hogy ezen évi tartalomjegyzéket az új évi első, avagy másodikkal számhoz fogjuk csatolni, a szerint, a mint a nyomda el fogja készíteni.

A „Vasárnap“ mai számához egy posta utalványt is mellékelünk, hogy a jövő évi előfizetési pénzek beküldését ez által is megkönnyítsük kérjük olvasóinkat, hogy azt töltsék ki és küldjék be hozzánk. Legcélszerűbb, ha legalább egy félévi díjat küldenek be olvasóink, mert akkor a czimszalagot is kinyomatjuk. Ez pedig egyik biztos kalauz, hogy a lap pontosan haza találjon. A ki teheti azonban küldje be az egész évi előfizetési díjat.

Az új népoktatási törvényjavaslat ellen, a hazánkban lakó nemzetiségek, szászok románok, szerbek stb. erős mozgalmat indítottak meg. Nemcsak itt benn tartanak népgyűléseket, hanem még külföldet is tele lármázzák, hogy őket a magyar kormány elakarja magyarosítani. Pedig, hajh, milyen távol állunk attól!

Gazdák tanácsadói A földmivelési kormány elhatározta, hogy az ország több helyén szakbizottságokat szervez a melynek az lesz a feladatuk, hogy a gazdáknak gazdasági kérdésekben felvilágosításokkal és tanácsokkal szolgáljanak. Ilyen bizottságokat alakít a miniszter Kolozs-Monostoron, Debreczenben, Kassán és Keszthelyen. Eddig tudvalevőleg ilyen bizottság csak Magyaróvárott működött. Szép dolog, csak hogy ezektől a bizottságoktól nehezen kérnek tanácsot a távoli gazdák.

Összeégett leány. Sályi kolozsmegyei községben, saját gondatlanságának az áldozata lett egy fiatal 17 éves leány. — Lázsók János gazda házában disznóölés volt s a leölt disznót ott perzselték az udvaron. A gazda Róza nevű leánya szintén ott sürgött-forgott a perzselésnél, miközben a láng ruhájába kapott s a szerencsétlen leány mint egy élő faklya, jajveszékelve, ész nélkül futkosott, míg végre nagynehezen letépték róla a ruhát. Oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy életben maradásához kevés remény van.

Liba-eső. Már az is furcsa dolog, hogy vannak emberek, a kik azt várják, hogy sült galamb repüljön a szájukba, annál furcsább aztán az, ha egy ködös deczemberi estén váratlanul ér bennünket az a rendkívüli nagy szerencse, hogy a magasból nemcsak galambok, hanem valóságos vadlibák potyóztak le, igaz, hogy nem megsülve, hanem félig megfagyva, ami azonban keveset változtat a dolgon. Az megtörtént tavaly, hogy Szeged fölött fürjek hullottak az égből. De Nagybecskerekén a múlt héten este 7 óra tájban valóságos vadliba-eső volt s a libákat száz számra lehetett fogdosni. A legtöbben persze sehogy sem tudták megmagyarázni maguknak az égnek ezt az áldását, pedig hát nem is olyan megmagyarázhatatlan a dolog. A vad libáknak tudniillik most van a vonulási idejük s akkor is nagyobb számú vadliba huzódott fel a város fölé, de a nagy ködben kénytelenek voltak alább szállani s mivel nem tudták magukat kellően tájékozni egy dara-

big csak kóvályogtak a város felett, de a nyirkos hideg megdermesztette szárnyaikat, a minek következtében félig megfagyva estek a földre, nem kis öröme azoknak, akiktől a mostoha sors különben megtagadta ezt az ingyencz falatot.

Szivárvány deczemberben. Olyan enyhe tavaszi időjárás van, mintha a tél már a hátunk mögött volna. A napokban — Nyirmedgyes község felett valóságos nyári zivatar vonult el hatalmas dörgéssel, villámlással kísérve. A zivatar után az égen szép tiszta színezetű szivárvány tünt fel. A községben sok bámulója akadt a deczemberi szivárványnak. A babonás emberek rökön háborut jósoltak belőle.

Közgazdaság.

Nagy hernyójárás lesz a tavaszon. Az 1894. XII. törvényczikk kötelezi a földbirtokosokat a gyümölcsstermesztőket, hogy november végéig leszedjék a hernyófészkeket, ugyszintén egész télen át szorgalmasan irtsák a lepketojásokat, vértetűt, valamint a darázsfészkeket. E tárgyban a földmivelésügyi miniszter újabb szigorú rendeletet adott ki, amely szerint a törvényhatóságok, községi előljáróságok tartoznak az érdekelteket figyelmeztetni arra, hogy aki az irtást elmulasztja, annál a községi előljáróság végezteti el azt, az illető költségén, a mulasztásért pedig pénzbüntetéssel sújtják. Utal a miniszter rendeletében arra is, hogy a jövő év tavaszán kártékony hernyók nagy mennyiségben fognak mutatkozni, ez okból kötelességévé teszi az előljáróságoknak, hogy a rendeletet két ízben tegyék közhírré. A hernyók és kártékony rovarok irtására vonatkozó tudnivalókat az érdeklődőkkel a magyar királyi rovar-tani állomás közli. Az irtást a földmivelésügyi miniszter saját szakközegeivel is ellenőrizteti. Okos gazda rendelet nélkül is megteszi ezeket.

Gabona piac Budapestén.

decz. 15.

Buza:	. . .	50 kilónkint	10 k. 10 f. — 10 k. 40 f.
Rozs:	. . .	»	7 k. 45 f. — 7 k. 65 f.
Árpa:	. . .	»	7 k. 10 f. — 7 k. 40 f.
Törökbuza:	»	»	7 k. 70 f. — 7 k. 85 f.
Zab:	. . .	»	6 k. 90 f. — 7 k. 36 f.
Repcze:	. . .	»	11 k. 25 f. — 11 k. 50 f.

Szerkesztő postája.

Többeknek. Tervbe volt véve, hogy karácsonyra mellékletet adjunk a Vasárnap rendes száma mellé. Egyházker. Értekezletünk elnöksége meg is tette ez iránt a lépéseket, de eredménye nem lett. Betelt rajtunk is a közmondás, hogy a ki a más szájával eszik, nem lakik jól. Mi is a melléklet dolgát a siker jobb reményében másra bíztuk, és nem lett semmi belőle. Gondunk lesz rá, ha Isten megsegít, husvétban valamelyes meglepetésben részesítsük olvasóinkat.

Munkatársainkat szívesen kérjük, hogy az új esztendőben is dolgozatukkal támogassanak bennünket. Ezen évi közreműködésükért, fogadják leghálásabb köszönetünket.